

A fegyveres konfliktusok migrációs hatásai 2020–2025 között

The migration effects of armed conflicts between 2020 and 2025

Éberhardt Gábor

Dr., PhD, rendőr alezredes, rendőrségi főtanácsos, kiemelt főelőadó, köztestületi tag
Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság,
Rendészeti Igazgatóság,
Magyar Tudományos Akadémia
eberhardt.gabor@uni-nke.hu

*„A háborúk sosem érnek véget a fegyvernyugvással:
a menekültekben folytatódnak, akik
a csatatér árnyékát hordozzák magukkal.”*
Zygmunt Bauman (2016)

Absztrakt

Cél: A tanulmány a 2020–2025 közötti fegyveres konfliktusok Magyarországra gyakorolt migrációs hatásait vizsgálja, különös tekintettel az orosz–ukrán háborúra, valamint a közel-keleti és afrikai válságokra.

Módszertan: A kutatás mixed methods megközelítést alkalmaz, nemzetközi statisztikák, jogi dokumentumok és akadémiai források összevetésével, lehetővé téve a trendek és narratívák integrált értékelését.

Megállapítások: Az ukrajnai háború példátlan ideiglenes védelmi mechanizmusokat aktivált, míg más konfliktusok főként közvetett, európai szintű hatásokkal jelentek meg. A hazai szabályozás – különösen a nagykövetségi eljárás – érdemben szűkítette a védelemhez való hozzáférést.

Érték: A tanulmány rávilágít a magyar migrációs politika nemzeti érdekeket privilegizáló kettős narratívájára és a biztonságiasítás kihívásaira, hozzájárulva a szakpolitikai és tudományos diskurzushoz.

Kulcsszavak: biztonságiasítás, fegyveres konfliktus, ideiglenes védelem, migráció

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2025. 12. 02. Átdolgozás: 2025. 12. 12. Elfogadás: 2025. 12. 17. Jelen cikk angol változata megjelent a Belügyi Szemle 2026. júniusi számában.

Abstract

Aim: The study examines how the armed conflicts between 2020 and 2025 – most notably the Russian–Ukrainian war – shaped Hungary’s migration landscape, compared with the indirect effects of Middle Eastern and African crises.

Methodology: A mixed-methods approach integrates international statistics, legal documents and peer-reviewed literature within a comparative narrative framework.

Findings: The war in Ukraine triggered unprecedented temporary protection mechanisms and generated substantial humanitarian pressure, while other conflicts affected Hungary mainly through indirect, Europe-level political and institutional dynamics.

Value: The paper highlights Hungary’s dual migration narrative rooted in the privileging of perceived national interests, along with the challenges of securitisation, offering added value to policy debates and academic research.

Keywords: armed conflict, migration, temporary protection, securitisation

Bevezetés

A 21. század első huszonöt éve világosan megmutatta, hogy a fegyveres konfliktusok nem csupán államközi biztonsági kérdések. Ezek komplex, többdimenziós válságokat generálnak, amelyek közvetlenül hatnak például az európai társadalmakra is. A konfliktusok által kiváltott migrációs hullámok alapjaiban alakítják át a menekültügyi és bevándorlási rendszereket. Ezek a folyamatok egyre nagyobb terhet rónak az államok jogi, intézményi, gazdasági és társadalmi kapacitásaira.

Magyarország 2020 és 2025 közötti tapasztalatai különösen élesen tükrözik a változásokat. Az orosz–ukrán háború súlyos migrációs nyomást idézett elő, amelyet speciális tipológiája miatt a rendszerváltás óta nem tapasztalt az ország. Az afgán és közel-keleti válságok közvetett módon, az afrikai konfliktusok pedig főként európai menekültpolitikai vitákon keresztül hatottak hazánkra.

Konceptualizáció

A migráció és a fegyveres konfliktusok vizsgálata megköveteli a kulcsfogalmak pontos meghatározását. A forráskutatás során a szerző megállapította, hogy a tudományos diskurzus és a nemzetközi szervezetek gyakorlata többnyire eltérő

hangsúlyokat alkalmaz, ami gyakran politikai vitákhoz vezet, például a kutatás során vizsgált fogalmi keretek esetében is. A tanulmányban következetesen alkalmazott és a szerző által képviselt fogalmi értelmezések az alábbiak.

- Felgyorsult migráció: a globalizáció korszakában „*a migráció sebessége és térbeli intenzitása nőtt: egyre gyorsabban és rövidebb idő alatt jönnek létre tömeges népmozgások, gyakran hirtelen kitörő fegyveres konfliktusok következtében*” (Skeldon, 2017). A menekültügyi statisztikák szerint például az ukrajnai háború idején három hónap alatt több mint hatmillió ember hagyta el Ukrajnát – ez „*az elmúlt évtizedek leggyorsabb népmozgása volt Európában*” (URL25). Itt a gyorsulás az idődimenzióban mérhető: nagyon rövid idő alatt nagyon nagy tömegek mozdultak el A-ból B-be. Ez a tény alapozta meg a kutatás által vizsgált időszak kiterjedését, annak behatárolását.
- Háború és háborús (fegyveres) konfliktus: a klasszikus meghatározás szerint a háború „*az államok közötti szervezett erőszak alkalmazása, amelynek célja a politikai akarat kikényszerítése*” (Clausewitz, 1976). A modern békekutatás és a nemzetközi jog tágabb értelmezést használ: a háborús konfliktus minden olyan fegyveres összecsapás, amelyben egy év alatt legalább 1000 fő halálos áldozatot regisztrálnak (SIPRI, 2023).
- Ideiglenes védelem: az EU Tanácsának 2001/55/EK irányelve szerint az ideiglenes védelem rendkívüli mechanizmus, amely tömeges beáramlás esetén kollektív védelmet nyújt anélkül, hogy minden egyes kérelmezőnek egyéni eljárás kellene átesnie (Council of the EU, 2001).
- Menekült: az 1951-es Genfi Egyezmény értelmében menekült az, „*aki faji, vallási, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai meggyőződése miatt üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik*” (GE, 1951; URL24).

Országunkban a menedékjogról szóló törvény „*szabályozza a Magyarországon által nyújtott menedéj jog tartalmát, a menekültként, oltalmazottként, valamint menedékesként történő elismerés (a továbbiakban együtt: elismerés) feltételeit, továbbá az elismerésre, illetve annak visszavonására irányuló eljárást. E törvény rendelkezéseit arra a külföldre kell alkalmazni, aki elismerés iránti kérelmet nyújtott be, vagy menedéj jogot élvez.*” (Metv, 2007)

- Migráns és vándor: a Nemzetközi Migrációs szervezet (International Organization for Migration – IOM) meghatározása szerint migráns minden olyan személy, aki lakóhelyét elhagyja és ideiglenesen vagy tartósan más országban telepszik le, függetlenül a jogi státusztól (URL17).

A nemzetközi szakirodalomban először Park (1928) írta le tanulmányában annak az embernek (wanderer/vándor) a migrációelméleti azonosítását, aki

elhagyja a származási helyét és annak okától, céljától, időtartamától, társadalmi megítélésétől, egyéb jellemzőitől függetlennek tekinti.

A magyar szakirodalom különbséget tesz a vándorlás folyamatát hangsúlyozó fogalom és a politikai kontextusban használt migráns között (Gödri, 2020).

- Push és pull faktorok: a migrációs döntések értelmezésének klasszikus kerete az úgynevezett „push-pull” modell. A kibocsátó ország negatív tényezői (például fegyveres konfliktus, üldöztetés, gazdasági válság) toló (push) erőként hatnak, míg a befogadó ország pozitív jellemzői (például biztonság, jólét, munkalehetőségek, jogi védelem) vonzó (pull) tényezőként működnek (Lee, 1966).
- Reguláris és irreguláris migráció: az irreguláris migráció fogalmi eleme a jogszerűtlenség, ami az adott országba utazás, az államhatár átlépése vagy az országon belüli tartózkodás esetén nem a vonatkozó jogi előírásoknak megfelelő magatartás következményeként jött létre (Hautzinger, 2016). A jogszerűtlenség dinamikus természetével kapcsolatban Hautzinger hivatkozott értelmezésére alapozva egyetértek azzal, hogy a jogszerűtlen tartózkodás is jogszerűvé válhat, ha a jogi feltételek változnak (Provera, 2015).

A kutatás módszertana

A cél annak feltárása, hogy a 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusai milyen módon és milyen intenzitással befolyásolták Magyarország migrációs helyzetét. A kutatás módszertana komplex, több forrást és több szempontot ötvöző megközelítésre épül.

A kutatás során a szerző tudatosan kerülte az empirista megközelítést, nem törekedett saját adatok gyűjtésére, sem jogi vagy rendészeti állásfoglalások megfogalmazására. E módszertani döntés célja kettős: egyrészt biztosítja, hogy a vizsgálat ne csússzon át normatív értékítéletekbe, másrészt megerősíti a tudományos objektivitást (Bryman, 2016).

A feldolgozás során a szerző a rendelkezésre álló nemzetközi és hazai forrásokból származó információkat elemző, összehasonlító keretbe helyezte, és ezekből vont le következtetéseket. Így a hangsúly a források közötti kapcsolatok, eltérések és összefüggések feltárására került, nem pedig a kutató szubjektív véleményére vagy jogi-igazgatási állásfoglalására.

A közismertnek tekinthető tényeket (például a háborúk kitörésének időpontjait, az Európai Unió tagállamainak számát, vagy a magyarországi menekültügyi rendszer intézményi felépítését) a szöveg forráshivatkozás nélkül rögzíti, a nemzetközi tudományos gyakorlatnak megfelelően (APA, 2020). Indokolt esetben

azonban, különösen a vitatott kérdésekben, a tanulmány minden állítást hivatkozással támaszt alá, ezzel is biztosítva az átláthatóságot és az ellenőrizhetőséget.

A tanulmány kvalitatív és kvantitatív módszereket egyaránt alkalmaz.

- Kvantitatív elemzés és források: a nemzetközi szervezetek (például UNHCR, IOM, Eurostat, ECRE, ACLED, ODP, KSH, OIF stb.) által közzétett statisztikákra épül, amelyek autentikusnak értékelhetően dokumentálják a menekültáramlások, ideiglenes védelem és reguláris/irreguláris migráció trendjeit.
- Kvalitatív elemzés és források: jogi dokumentumok (például az Európai Unió Bíróságának és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéletei), szakpolitikai jelentések, valamint releváns akadémiai irodalom feldolgozására épül.

A kettős módszertani megközelítés (mixed methods) lehetővé teszi, hogy a statisztikai trendek a politikai és társadalmi diskurzusok kontextusába helyeződjenek.

Az elemzés longitudinális megközelítésben a 2020–2025 közötti időkeretre épül, amely két fő logikai szakaszra tagolható:

- 2020–2021: a magyar menekültügyi szabályozás szigorodása, a „nagykövetségi eljárás” bevezetése és az afgán válság következményei.
- 2022–2025: az orosz–ukrán háború, valamint az ennek nyomán kialakuló humanitárius válság.

A vizsgálat földrajzi fókuszja Magyarország, de az elemzés szükségszerűen kitékint az európai, valamint globális dimenziókra is, hiszen a hazai politikai és jogi keretek az ENSZ és EU tagállami státuszából következnek.

Az elemzés két fő elméleti pillérré épül:

- Konfliktus-migráció nexus: a fegyveres konfliktusok közvetlen és közvetett hatásainak vizsgálata (push faktorok).
- Narratív keret: a politikai diskurzus és társadalmi percepció elemzése, amely meghatározza, hogyan különül el az „illegális migráns” és az „ukrán menekült” kategóriája a magyar közbeszédben.

A migráció és fegyveres konfliktusok kutatása kiemelt etikai érzékenységet igényel. Az elemzés során a következő alapelveket érvényesítettem:

- Adatátláthatóság és ellenőrizhetőség – minden felhasznált statisztikai adat és dokumentum pontos forráshivatkozással jelenik meg (APA 7). Ez biztosítja a kutatás átláthatóságát és reprodukálhatóságát.
- Etikai dilemmák tudatosítása – a fegyveres konfliktusok és migráció kapcsolatának kutatása során felmerülhet a „securitization” (biztonságiasítás) veszélye, amikor a menekülteket elsődlegesen fenyegetésként mutatják be. Az elemzés során ennek elkerülésére törekedtem, kiemelve a humanitárius

dimenziókat és az emberi jogi kötelezettségeket (EEJE, 1950; Arendt, 2007; Bauman, 2016). Magyarország viszonylatában megkerülhetetlen tényként azonosítható a nyugat-balkáni irányból érkezett 2015. évi tömeges irreguláris migráció és annak tipológiai elemei, hatásai. A jelenség rámutatott arra, amit Hautzinger (2024) tanulmányában úgy fogalmaz, hogy a biztonság mint nemzeti és globális érdek indokolja a migráció ellenőrzött formáját, hogy védje az állampolgárok jogait.

- Források megbízhatósága – a kutatás kizárólag nemzetközi szervezetek hivatalos adataira és magas citációs indexű, lektorált tudományos munkákra épül. Ez minimalizálja a politikailag torzított adatok kockázatát.
- Politikai érzékenység kezelése – a migráció kérdésköre globálisan és Magyarországon is a politikai diskurzus középpontjában helyezkedik el. Az elemzésben szerzői törekvés valósult meg a deskriptív, adatalapú megközelítésre, kerülve a normatív vagy ideologikus állásfoglalást, miközben a kritikai elemzés a hazai jogi normákra építkezik és a nemzetközi jogi normákra támaszkodik.
- Sérülékeny csoportok védelme – a menekültek és irregulárisan érkező, tartózkodó külföldiekre vonatkozó információkat aggregált statisztikai és intézményi adatok szintjén került felhasználásra.

Háborús konfliktusok és migrációs hatásai

A 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusai többféle módon érintették Magyarországot. Egyes háborúk közvetlen, menekültáramlásokban mérhető következményekkel jártak, míg mások inkább közvetett, európai szintű politikai és társadalmi hatások formájában jelentkeztek. A fejezet célja annak bemutatása, hogy mely fegyveres konfliktusok játszottak meghatározó szerepet a magyar menedékjogi és migrációs helyzet alakulásában, nemzetközi statisztikák és akadémiai kutatások ismeretében.

1. számú ábra

Háborús és fegyveres konfliktusos területek Magyarország érintettségével (2020–2025)

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Orosz–ukrán háború (2022–)

Az ENSZ Közgyűlése 2022. március 2-án hozott határozatában „a leghatározottabban” elítélte Oroszország agresszióját Ukrajna ellen, és azonnali csapatkivonást követelt (URL29). Ezzel az inváziót az ENSZ Alapokmányának 2. cikk (4) bekezdésének súlyos megsértéseként értelmezte, amely a nemzetközi béke és biztonság elleni agresszióknak minősül. A Nemzetközi Humanitárius Jogi keretek szerint a háború nemzetközi fegyveres konfliktusnak (International Armed Conflict) számít (URL16).

A nemzetközi jogi irodalomban széles körű konszenzus alakult ki. Clapham (2022) hangsúlyozza, hogy az agresszió jogi minősítése nem pusztán politikai deklaráció, hanem az egész nemzetközi humanitárius jog alkalmazásának alapja. Ineli-Ciger (2022) szerint az ideiglenes védelemről szóló irányelv (Temporary Protection Directive – TPD) aktiválása „történelmi mérföldkő az uniós menekültjogban”, mert az addig inaktív eszköz hirtelen kulcsfontosságú rendszerré vált.

A magyar szerzők közül Balogh (2022) kiemeli, hogy az ENSZ határozata nyomán Magyarország és az EU köteles az ideiglenes védelem keretét aktiválni, ezzel is megerősítve az agresszió és a menekültügy intézkedési kötelezettségét.

Rámutat, hogy a TPD aktiválása jól illusztrálja a kettős mércét: míg az ukrajnai menekültek széles körű támogatást élveznek, addig a közel-keleti és afrikai kérelmezők továbbra is szigorú korlátozásokkal szembesülnek.

2022. március 4-én az EU Tanácsa először aktiválta a TPD-t az Ukrajnából menekülők tömeges beáramlása miatt (Council Implementing Decision (EU) 2022/382) az EU ideiglenes védelemről szóló irányelvét, amely addig évtizedekig „alvó jogintézményként” létezett (Triandafyllidou & Mantanika, 2023). Ennek eredményeként több mint 4,2 millió ukrán állampolgár kapott ideiglenes védelmi státuszt az EU-ban (URL11). Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (UNHCR) adatai szerint 2022–2024 között több mint 6,4 millió határátlépést regisztráltak az ukrán–magyar határon, bár ezek között jelentős számban találhatóak ingázók és többszörös átlépők.

Az orosz invázió kezdete óta Magyarország az egyik legfontosabb belépési pontjává vált az Ukrajnából menekülőknek. Magyarországon 2024 végén 39 168 fő részesült aktív TPD-védelemben (URL28). Magyarországon a belépési cél túlnyomó része tranzitjellegű, a huzamosabb idejű letelepedés alacsonyabb arányban valósult meg, de a TPD-rendszer így is jelentős adminisztratív és humanitárius terhelést rótt az állami és civil struktúrákra. Az ország migrációs feladatokat kezelő struktúrájának támogatására nem állami (NGO) szervezetek bevonására is igény jelentkezett (Zán, 2025).

Afganisztán – a tálib hatalomátvétel (2021–)

A 2021-es tálib hatalomátvétel nyomán 8,2 millió afgán kényszerült elvándorlásra, közülük sokan a szomszédos országokban rekedtek. Az EU-ban 2022–2023 során több mint 100 000 első menedékkérelmet adtak be afgán állampolgárok. Magyarországra a nagykövetségi eljárás miatt alig érkezett menedékkérelmek (URL2). Schmeidl (2022) szerint az afgán menekültkérdés „a világ leghosszabb és legintenzívebb menekültválságainak” egyike, amelynek kezelésében az EU megosztottsága különösen szembetűnő.

Kemény (2023) részletesen elemzi a 2021. augusztusi tálib hatalomátvételt követő politikai, gazdasági és humanitárius folyamatokat, kiemelve Afganisztán megváltozott szerepét a globális és regionális biztonsági rendszerben, bemutatóva a potenciális migrációs események változatait. Petruska (2022) a kutatásában rávilágít, hogy a tálib hatalomátvétel súlyos következményekkel járt a magyar menekültügyi és biztonsági szabályozás számára, különösen a határbiztonság, az átmeneti védelem (TPD) rendszerének alkalmazása és a közigazgatási kihívások tekintetében. A tanulmány rögzíti, hogyan reagált a hazai rendszer az új helyzetre politikai és intézményi szinten is.

Szíria és a közel-keleti konfliktusok

A szíriai háború továbbra is meghatározó kibocsátója az európai menekültáramlásoknak. Az Európai Statisztikai Hivatal (Eurostat) (URL9) adatai alapján 2024-ben a magukat szíriaiaknak valló nyilatkozók voltak az EU legnagyobb számú menekültkérelmezői. Esetükben elérték a 148 185 nyilatkozatot, ami az összes kérelmező több mint 16%-át tette ki az Európai Utazási Információs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) (URL7) adatai szerint. Ez azt támasztja alá, hogy a szíriai válság az egyik legáltalánosabb, európai szinten is érzékelhető migrációt kiváltó tényező (URL18).

Magyarország esetében a helyzet élesen eltér, a szíriai menedékkérelmek száma Magyarországon éves szinten jellemzően tíz körül mozgott (URL2). Ezzel szemben nemzetközi szinten több kutató is rávilágít arra, hogy a szíriai válság kezelése európai intézményi válaszokat generált, például hullámokra reagáló ideiglenes védelem modellek (például TPD) és relokációs mechanizmusok bevezetése kapcsán.

Az akadémiai szakirodalomban Betts (2019) úgy érvel, hogy a szíriai konfliktus „az EU menekültügyi rendszer stressztesztjeként” működött, amely hosszú távon új jogi normákhoz és intézményi innovációkhoz vezetett.

Belarusz által instrumentalizált migráció (2021–)

2021-ben a belarusz rezsim mintegy 7698 külföldi menekültet és vándort irányított szervezetten az EU külső határai felé (URL10). Az Európai Parlament és számos elemző szerint ez a folyamat a „migráció fegyverként való használatának” klasszikus esete volt, így képezheti jelen tanulmány kutatásának tárgyát (URL8).

A 2021-es Belarusz–EU határválság világosan megmutatta, hogy a Belarusz által facilitált migrációs hullám politikai eszközként, a hibrid hadviselés részének minősülhet. A Hybrid CoE elemzése rámutat, hogy az államilag szervezett migráció új szabályokat hívott életre, hiszen a Belarusz-rezsim katonailag és logisztikailag segítette migránsok nyomásgyakorlását az EU határain, ezzel hibrid fenyegetésként instrumentalizálta a migrációt (URL14, URL15). Jansen (2022) a jelenséget „új hibrid hadviselési eszközként” írja le, amely alapvetően megváltoztatja az európai menekültügyi diskurzust.

Fehéroroszország a vízumszabályok tudatos könnyítésével nagy létszámú harmadik országbeli vándort fogadott, majd szervezett módon szállította őket a lengyel, lett, litván határszakaszra, hogy nyomást gyakoroljon az Európai Unióra a korábbi szankciók visszavonása céljából (URL22). Ebben az esetben a migránsok a külső, tudatos, célzott szervezés következtében tárgyasult

eszközként szolgáltak, alapvető emberi jogaik sérültek egy tranzitország által gyakorolt politikai nyomásgyakorlás céljából, fegyveresen/felfegyverkezve elkövetett valós agresszióval is támadva az államhatár túlloldalát védőket (Geddes & Scholten 2016; Betts & Collier 2018).

Bár Magyarország közvetlenül nem volt célpontja ennek a műveletnek, politikai és szabályozási értelemben támogatta a „külső kezelés” (externalization) uniós irányvonalát. Ennek ellenére a magyar álláspont és politikai retorika erősen rezonált a belarusz migrációt elutasító uniós narratívákra. A hazai migrációs politikai diskurzusban – különösen az instrumentalizáció, hibrid fenyegetés kategóriáiban – Magyarország következetesen támogatta az EU-szerű tiltó intézkedések és határvédelem megerősítését, ami passzív támogatást jelentett az EU általános jogi és operatív válaszával szemben (például kerítések, jogszabály-módosítások).

Szudán – polgárháború (2023–)

A 2023-ban kirobbant szudáni polgárháború az UNHCR adatai szerint 2024 végére 14,3 millió kényszerűen elmozdult személyt eredményezett, ami a világ egyik legsúlyosabb humanitárius válságává tette a konfliktust (URL27).

De Waal (2023) szerint a szudáni helyzet „az új típusú fragmentált polgárháborúk” példája, amelyek gyors, tömeges migrációs mozgásokat generálnak. A szerző kiemeli, hogy e konfliktusok jellemzője a politikai központ (kormányzat) irányításának hiánya, a fegyveres csoportok szétterjedt struktúrája, valamint az, hogy a civil lakosság tömeges kitelepítése sokszor tudatos hadviselési eszközzé válik.

A szudáni polgárháborúban a humanitárius infrastruktúra összeomlása – például élelmiszer- és vízhiány, az egészségügyi rendszer szétesése – olyan viszonyokat teremtett, amelyek az emberek elvándorlását elkerülhetetlenné tették. De Waal arra is rámutat, hogy a Szudánból kiinduló menekültáramlások nemcsak a szomszédos Csád, Dél-Szudán és Egyiptom kapacitásait feszítik szét, hanem közvetetten Európát is érintik, mivel a mediterrán útvonalon és a balkáni tranzitútvonalakon megnövekedett a szudáni állampolgárok aránya.

Magyarországot közvetlenül nem érintette a szudáni menekülthullám, de a mediterrán és balkáni útvonalak új átrendeződésein keresztül, közvetetten igen.

Hegy-Karabah (2023)

Az International Crisis Group (ICG) jelentése szerint (URL13) 2023 szeptemberében több mint 100 000 fő menekült Örményországba Hegyi-Karabahból, ami a térség egyik legsúlyosabb humanitárius válságává vált. Az UNHCR adatai szerint

2024 elejére az Örményországban regisztrált karabahi menekültek száma meghaladta a 105 000 főt, ami az ország lakosságának több mint 3%-át tette ki – ez arányosan az egyik legnagyobb menekültbefogadási arány a világon (URL26).

Cornell (2023) a válságot „teljes közösségi exodusként” értelmezi, amely néhány nap alatt a lakosság szinte teljes áthelyeződéséhez vezetett. A szerző rávilágít arra, hogy a tömeges migráció nem csupán fizikai, de pszichoszociális krízist is okozott: a menekültek traumákkal küszködtek, a befogadórendszer kapacitásai túlterhelődtek, és a társadalmi integráció kihívásai veszélyeztették a regionális stabilitás fenntarthatóságát.

Magyarországra közvetlen menekülthullám nem érkezett, de a balkáni útvonalon felerősödtek az Örményországból érkező menedékkérelmek közvetett hatásai: az Eurostat adatai alapján 2023–2024-ben közel 8000 örmény állampolgár nyújtott be első menedékkérelmet az EU területén, döntően Németországban és Franciaországban, de kisebb számban Magyarországon is (URL10).

A Hungary Helps Program (URL13)) 40 millió forintos támogatása az örmény menekültek segítségét célozta és további 102 000 euró adományt juttatott el a magyar követség az örmény Vöröskereszthez a humanitárius segítségnyújtás erősítése érdekében (URL21). Egyes kutatók szerint ez a narratíva jól illeszkedik a magyar migrációs politikára jellemző kettősséghez: míg a közel-keleti és afrikai kérelmezők esetében továbbra is az elutasító, biztonságiasító diskurzus dominál, addig a keresztény örmények támogatása humanitárius felelősséggént jelent meg.

Összegzés és elemzés

A 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusai sokrétűen alakították a nemzetközi migrációs környezetet, és közvetlenül vagy közvetetten Magyarország helyzetére is hatással voltak.

1. számú táblázat

Statistikai összefoglaló – Háborúk és migrációs hatások Magyarország érintettségével (2020–2025)

Konfliktus	Időszak	Nemzetközi elmozdulás (millió fő)	EU/EU+ kérelmek (éves)	HU közvetlen hatás	HU közvetett hatás
Orosz–ukrán háború	2022–	6,4 millió határátlépés HU felé (2022–2024); 5,9 millió menekült EU-ban	1,2 millió+ ideiglenes védelem (2022)	39 168 fő TPD-védelem (2024 végén); 49 119 kérelem (2022–2024)	Civil–állami kapacitásnövelés, humanitárius koordináció
Afganisztán	2021–	8,2 millió kényszerű elmozdulás a régióban	100 000+ kérelem/év EU-ban	HU: marginális (nagykövetségi eljárás miatt)	EU belső viták, relokációs mechanizmusok

Konfliktus	Időszak	Nemzetközi elmozdulás (millió fő)	EU/EU+ kérelmek (éves)	HU közvetlen hatás	HU közvetett hatás
Szíria	2011–	6,8 millió menekült (Törökország, Libanon fő célországok)	148 000+ kérelem EU-ban (2023)	HU: évi <50 kérelem	EU-s relokációs viták, intézményi reformok
Belarusz instrumentálizáció	2021–	~7700 szervezett érkezés (PL, LT, LV)	Nem menedéknnyomás, inkább határcsúszás	HU: nincs közvetlen beáramlás	Politikai támogatás az EU „külső kezelés” stratégiájához
Szudán	2023–	14,3 millió IDP + menekült (2024 végén)	EU kérelmek száma nő, de alacsony szinten	HU: nincs	Mediterrán–Balkán útvonal erősödése
Hegyi-Karabah	2023	105 000+ fő Örményországba (3% népességnövekedés)	EU-ban marginális (~8000 kérelem/év)	HU: néhány tucat kérelem	Régiós destabilizáció, EU forrását-csoportosítás

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Az orosz–ukrán háború következményei: a TPD aktiválása precedens értékű lépés volt, Magyarország pedig a tranzit szerepét erősítette (URL28; URL10).

Az afgán válság más típusú kihívást jelentett: bár a tálib hatalomátvétel tömeges elvándorlást generált, a magyar menekültügyi szabályozás szűkítése miatt alig regisztráltak kérelmet hazánkban.

A szíriai konfliktus továbbra is meghatározó forrása maradt az európai menedékkérelmeknek, de Magyarország itt is inkább politikai, semmint humanitárius válaszokat adott.

A belarusz rezsim által instrumentálizált migráció új típusú fenyegetésként jelent meg, közvetlen beáramlás nem történt, a politikai narratíva viszont illeszkedett az uniós kerethez.

A szudáni polgárháború és a hegyi-karabahi válság elsősorban közvetett hatásokkal jártak: a mediterrán és balkáni útvonalakon felerősödtek az érintett országokból érkező menekültek, míg Magyarország humanitárius támogatással járult hozzá a régiós válságok enyhítéséhez.

Az ENSZ és az EU reflexiói világosan jelezték, hogy a háborús események hatására új eszközök és mechanizmusok bevezetésére volt szükség, míg Magyarország politikai narratívája következetesen kettős mércét érvényesített az egyes menekültcsoportok között.

A vizsgált időszakban az események aszimmetriája miatt egyedül az orosz–ukrán háború eredményezett nagyléptékű, közvetlen menekültáramlást Magyarországra. A többi konfliktus hatása elsősorban közvetett módon jelentkezett: uniós politikai viták, regionális instabilitás és humanitárius források átcsoportosítása formájában. Ez világosan kirajzolja Magyarország „frontország” szerepének szelektív jellegét.

Az afgán és szíriai menedékkérők esetében Magyarország gyakorlatilag elűnt a befogadási statisztikákból a nagykövetségi szándéknyilatkozat-rendszer

bevezetése miatt. Ez a jogintézmény számos nemzetközi bírálatot váltott ki és több, az Európai Unió Bíróságán indított eljáráshoz vezetett. Mindezek ellenére a hazai politikai diskurzusban a szabályozás továbbra is legitimációs erőforrásként működött.

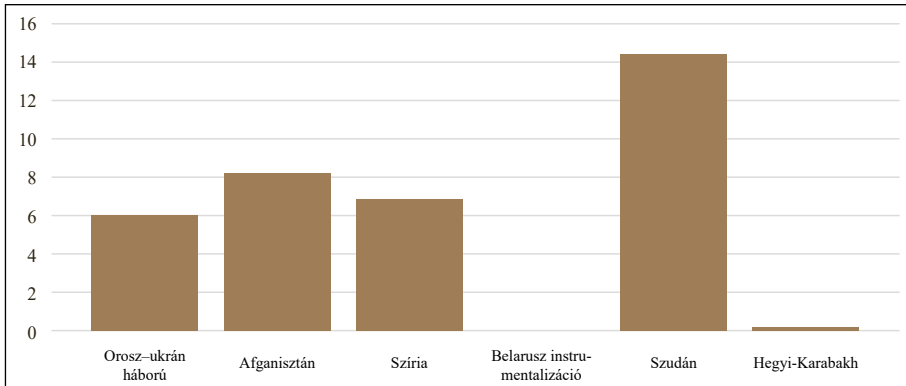
A belarusz rezsim által 2021-ben szervezett határnyomás példája a migráció politikai fegyverként való alkalmazásának, amely alapvetően átalakította az európai menekültügyi diskurzust. Magyarország mind retorikájában, mind politikájában erősítette a külső kezelés és a határzár narratíváját, összhangban a kormányzat biztonságiasító kommunikációjával.

A globális perifériás konfliktusok példájaként a szudáni és a hegyi-karabahi válság mutatja, hogy Magyarország közvetett módon válik érintetté az eseménysorokban. Az előbbi a mediterrán és balkáni útvonalak átrendeződése révén, az utóbbi pedig az EU humanitárius forrásainak átcsoportosításával hatott a hazai migrációs és politikai környezetre. A közvetett érintettség így egyszerre jelent strukturális kihívást és külpolitikai mozgástérbővülést.

Az adatok a klasszikus „push–pull modell” relevanciáját erősítik: a fegyveres konfliktusok tipikus „push” tényezőként működtek, míg Magyarország a „pull” faktorokat intézményileg szűkítette. A „securitization theory” (Buzan et al., 1998; Huysmans, 2006) rámutat, hogy a menedékkérők politikai keretezése és biztonsági diskurzusba emelése legalább akkora hatással volt a gyakorlati hozzáférésre, mint maguk a konfliktusok.

2. számú ábra

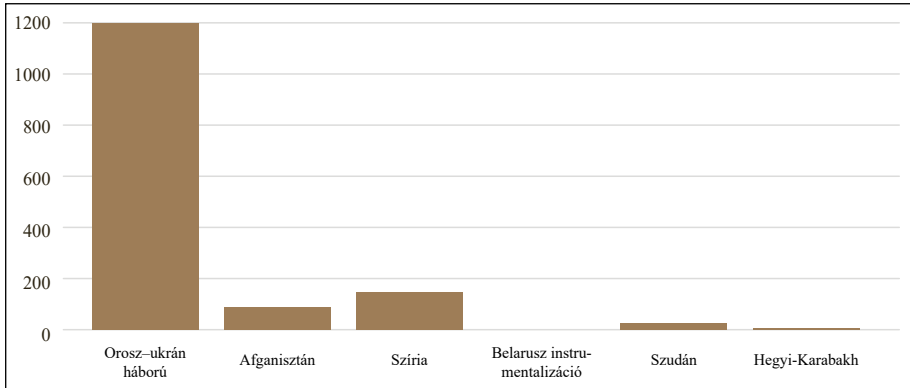
A 2020–2025 időszakban vizsgált háborús események miatti elmozdulások (millió fő)

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

3. számú ábra

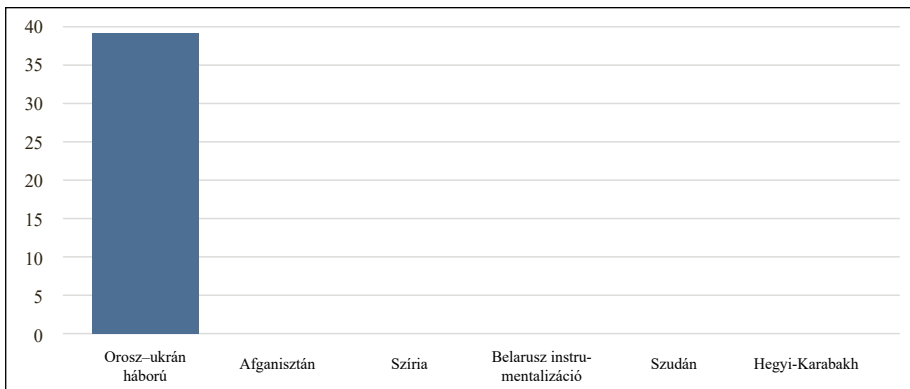
A 2020–2025 időszakban EU/EU+ regisztrált menedékkérelmek (ezer fő)

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

4. számú ábra

A 2020–2025 időszakban Magyarországon regisztrált menedék- és TPD kérelmezők száma (ezer fő)

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Kettős narratíva Magyarországon (2020–2025)

A 2020–2025 közötti időszak magyar migrációs politikájának egyik legmarkánsabb vonása kettős narratívaként értékelhető: míg az „illegális migránsok” elutasítása a kommunikáció központi elemévé vált, addig az ukrain menekültek befogadása legitím és támogatott politikai aktusként jelent meg. E kettősség nemcsak retorikai, hanem jogi és intézményi szinten is érzékelhető volt.

Jogi háttér és az ügyvezetett „nagykövetségi eljárás”

A 2020. évi LVIII. törvény és a 292/2020. (VI. 17.) kormányrendelet bevezette az ügyvezetett „nagykövetségi eljárást” (embassy procedure). Ennek értelmében a menedékkérelem benyújtására kizárólag kijelölt külképviseleteken – például Belgrádban vagy Kijevben – nyílt lehetőség. Ez a gyakorlat gyökeresen eltért a 2007. évi LXXX. törvényben szabályozott közvetlen benyújtás rendjétől. A módosított rendszer a nemzetközi hozzáférést jelentősen korlátozta, amit az Európai Unió Bírósága a *Commission v. Hungary* (C-823/21) ügyben 2023-ban jogsértőnek minősített (URL5).

A szándéknyilatkozat olyan előzetes, nem minősítő eljárási aktus, amely nem minősül menedékkérelemnek, és amelynek benyújtása kizárólag a jogszabályban jelölt magyar külképviseleteken lehetséges, a későbbi tényleges menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés előfeltételeként.

A hazai kutatók közül például Friedery és Molnár (2024) a külképviseleti eljárást a menedékjoghoz való hozzáférés rendszerszintű korlátozásaként értékelik, amely gyakorlatilag ellehetetleníti a kérelmek benyújtását. Rámutatnak, hogy a rendszer szembemegy az uniós eljárási garanciákkal, amit a C-823/21 ítélet is megerősít. Következtetésük szerint a szabályozás a magyar menekültügyi rendszer érdemi kiüresítésének eszköze.

Blutman (2025) tanulmányában a nagykövetségi eljárást a menedékjog funkciójával összeegyeztethetetlen, előzetes adminisztratív szűrőnek tekinti, amely akadályozza a védelemhez való hozzáférést. Hangsúlyozza, hogy a konstrukció jogilag és szerkezetileg is ellentétes az uniós menekültügyi normákkal.

A kettős (politikai) narratíva

A politikai kommunikáció a migrációs kérdést kettős keretben jelenítette meg. Az ukrainai menekültek a „védendő szomszédok” kategóriájába kerültek: a *Hungary Helps Programon* keresztül intézményes támogatást kaptak és Magyarország az EU ideiglenes védelemről szóló irányelvének aktiválásával több tízezer ukrainai menekültnek nyújtott jogi státuszt.

Ezzel szemben a közel-keleti és afrikai kérelmezőket a kormányzati kommunikáció következetesen „illegális migránsként” azonosította, amelyet Glied (2020) is a kettős mérce tudatos politikai eszközöként értelmezett.

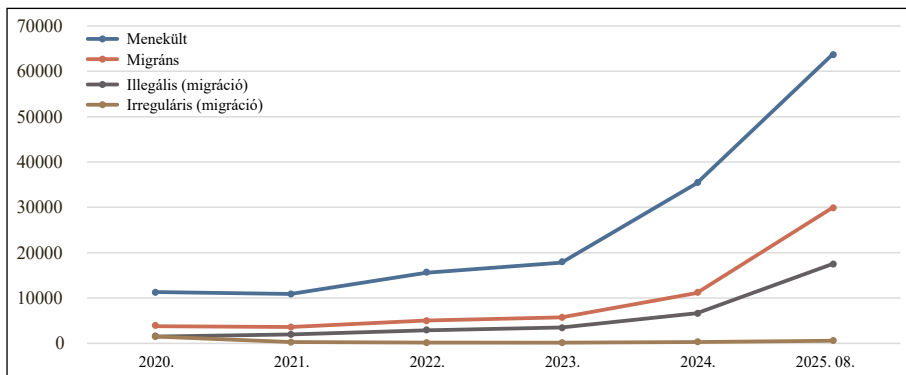
Surányi és Bognár (2025) bemutatják, hogy 2015-höz képest 2022-ben – az ukrainai háború kapcsán – a médiában és a politikai kommunikációban jelentősen átalakult a migránsok/menekültek diskurzusa: az ukrainai menekülteket „valódi menekültként” (real refugees/deserving refugees) keretezték, míg

korábban a Közel-Keletről és Afrikából érkezőket jellemzően „illegális migránsként” (illegal migrants/undeserving immigrants) azonosították.

Más elemzések – például politikai kommunikáció vizsgálatok – is megerősítik, hogy a kormányzat kampányszerű üzeneteiben az „illegális migráns” jelző gyakori és az „irreguláris” kifejezés nem jelenik meg publikusan, kampányszinten (Szabó, 2019). Ez a diskurzus illeszkedik a „securitization theory” (Buzan et al., 1998; Huysmans, 2006) logikájába, amely szerint a migráció biztonsági fenyegetésként való keretezése legitimizálja a jogi szigorításokat.

5. számú ábra

Magyarországi kettős narratíva online megjelenések 2020–2025. augusztus időszakában (megjelenési szám)

Forrás. A szerző saját szerkesztése a www.google.com/search alapján.

Nemzetközi kontextus és összehasonlítás

A magyar gyakorlat nem példa nélküli, hiszen az elmúlt évtizedben több állam is alkalmazott hasonló externalizációs mechanizmusokat a menekültügyi hozzáférés szabályozására.

Olaszország és Albánia 2023. november 6-án egy bilaterális protokollban állapodott meg, amely szerint Olaszország tengerről mentett menedékkérőket szállíthat Albániába, ahol meghatározott központokban – továbbra is olasz joghatóság alatt – történik az eljárás. Ezekben az ideiglenes fogadóközpontokban az oltalmi kérelem benyújtása, tárgyalása és elbírálása zajlik azzal a céllal, hogy megelőzzék és visszatartsák a migránsokat az EU felségterületére való belépéstől (Broerse, 2024) Ez a modell az úgynevezett „külső kezelés” (externalization) stratégiájába illeszkedik, amely a kérelmek előzetes szűrését az uniós határokon kívülre helyezi.

Az Egyesült Államok *Remain in Mexico* (Mexikóban maradás programja) (URL23) vagy *Migrant Protection Protocols* (MPP – Migránsok védelméről szóló protokoll) programja 2019 januárjában lépett életbe és előírta, hogy az Egyesült Államokba menekültkérelmet benyújtók a kérelmük elbírálásáig Mexikóban kötelesek maradni – gyakran hónapokon, akár éveken keresztül is (URL3). Az Amnesty International szerint ez a gyakorlat súlyosan korlátozta a menedékjoghoz való hozzáférést és a határ menti városokban – például Matamoros vagy Nuevo Laredo – a kérelmezők „*létbiztonság nélkül, erőszaknak, kizsákmányolásnak, tömeges visszaküldéseknek voltak kitéve*” (URL4).

A Kanada–USA közti *Safe Third Country Agreement* (STCA – Biztonságos harmadik ország megállapodás) 2004. december 29-től van hatályban Kanada és az Egyesült Államok között (URL19). A megállapodás értelmében a „harmadik országból érkező menedékkérőknek” abban az országban kell oltalomért folyamodniuk, amely ország először „biztonságos országgként” minősül számára – azaz Kanada esetében az Egyesült Államokban és fordítva – hacsak nem felelnek meg a megállapodás által meghatározott kivételek egyikének (URL19).

A megállapodás alapja a kanadai *Immigration and Refugee Protection Act* (URL12), amely előírja, hogy csak olyan ország minősíthető biztonságos harmadik országnak, amely garantálja a menedékjog feltételeinek megfelelő védelem biztosítását, betartva a menekültjogi, emberi jogi kötelezettségeket (URL12).

2023. március 25-én éjjel lépett hatályba az STCA *Additional Protocol* (Kiegészítő Jegyzőkönyv), amely kiterjeszti az STCA alkalmazását az irreguláris átkelésekre is (hivatalos határátkelők közötti átlépésekre, akár vízi útvonalakon). Az új szabály szerint az ezen módon belépők az első 14 napon belül nem jogosultak kérelmet benyújtani és visszaküldhetők az USA-ba, ha nem élnek valamely kivétellel. A szabályozás célja a rendszer kiskapuinak lezárása (például Roxham Road¹) és a menekültstátusz-kérelmezés szervezettebb kezelése.

1 A Roxham Road (franciául: Chemin Roxham) egy kis vidéki út Québec tartományban, a kanadai–amerikai határon, Champlain (New York állam, USA) és Saint-Bernard-de-Lacolle (Québec, Kanada) között. Azért vált híressé, mert a 2010-es évek közepétől a menedékkérők ezrei használták „irreguláris határátkelőhelyként”, hogy belépjének Kanadába az Egyesült Államokból. A STCA értelmében, aki hivatalos határátkelőhelyen próbál menedéket kérni, azt visszaküldhetik az USA-ba. A szerződés azonban eredetileg csak a hivatalos átkelőhelyekre vonatkozott, ezt a szabályt megkerülve, sok menedékkérő a közeli földutakon, leginkább a Roxham Roadnál lépte át a határt, majd a kanadai hatóságoknál azonnal menedéket kért. 2017–2022 között évente több tízezer ember érkezett így Kanadába, főleg Haitiből, Nigériából, Latin-Amerikából és közel-keleti országokból. A helyszín politikai viták középpontjába került Kanadában: Québec és a szövetségi kormány között gyakori volt a feszültség az erőforrások és a befogadási kapacitás miatt. 2023. március 25-én, az STCA Kiegészítő Jegyzőkönyvének hatálybalépésével a szabályokat kiterjesztették a nem hivatalos átkelőkre is. Ez gyakorlatilag lezárta a Roxham Road „kiskapuját”; az ott átlépők is visszaküldhetők az USA-ba, ha nem esnek a kivételek alá. A helyszínt a kanadai hatóságok lezárták, rendőri és határőri jelenléttel biztosítva, hogy a menedékkérők ne tudják ugyanúgy igénybe venni, mint korábban. A Roxham Road kifejezés mára szimbolikus jelentőségű a kanadai közbeszédben és a nemzetközi akadémiai diskurzusokban: az irreguláris migráció és a határpolitikai viták jelképe lett.

Az Egyesült Királyság a migrációs externalizációs kísérlete érdekében 2022-ben bejelentette a *Migration and Economic Development Partnership* (Migrációs és Gazdaságfejlesztési Partnerség) tervet, amely Ruandába helyezte volna át az irregulárisan érkező menedékkérők elbírálását. A kormányzati narratíva szerint ez elrettentő hatású és a „biztonságos harmadik ország” koncepciójára épül, míg alapjogi és akadémiai kritikák a „refoulement tilalmának megsértését”,² a jogállamiság, a költségek problémáit hangsúlyozták. A Legfelsőbb Bíróság 2023 novemberében (URL1) jogellenesnek ítélte a politikát. Bár a *Safety of Rwanda Act* (2024) törvényben biztonságosnak nyilvánította Ruandát, a program végül a 2024-es kormányváltást követően nem valósult meg (URL20). A 2025-ben előterjesztett Border Security, Asylum and Immigration Bill pedig már a Ruanda-törvény hatályon kívül helyezését célozza (URL6).

Összegzésként megállapítható, hogy ezek a példák jól mutatják: a menedékjoghoz való hozzáférés korlátozása nem kizárólag Magyarországra jellemző, hanem szélesebb nemzetközi trend része.

A 2. számú táblázat a négy különböző externalizációs mechanizmust mutatja be a meg nem valósult angol kivétellel, amelyek a menedékjogi eljárásokhoz való hozzáférést a célországokon kívülre helyezik át. Magyarország nagykövetségi eljárása, az olasz–albán megállapodás, az amerikai *Remain in Mexico* program, valamint a kanadai–amerikai *Safe Third Country Agreement* mind azt példázzák, hogy a menedékkérők kérelmei gyakran nem közvetlenül a befogadó országban kerülnek elbírálásra. Bár a modellek hasonló logikát követnek, jelentős különbségek figyelhetők meg a jogi garanciákban és a nemzetközi kritikák súlyosságában.

2. számú táblázat

Nemzetközi összehasonlítás – Externalizációs mechanizmusok

Ország/Megállapodás	Helyszín/Mechanizmus	Garanciák/Jogvédelem	Kritikák/Problémák
Magyarország – Nagykövetségi eljárás	Kijelölt magyar külképviseleteken (például Belgrád, Kijev) szándéknyilatkozat benyújtása	Nincs független jogorvoslat; a hozzáférés súlyosan korlátozott	Az Európai Unió Bírósága 2023-as ítélete szerint sérti az uniós jogot és a menedékhez való hozzáférést
Olaszország–Albánia megállapodás (2023)	Albán területen történő menedékkérelm-vizsgálat az EU-ba lépés előtt	EU-s megállapodás, elvileg uniós jogi keretek, de a végrehajtás vitatott	NGO-k szerint Albánia kapacitásai korlátozottak, a jogi garanciák gyengék

2 Az 1951-es Genfi Menekültügyi Egyezmény 33., valamint az Európai Emberi Jogi Egyezmény 3. cikkében rögzítve.

Ország/Megállapodás	Helyszín/Mechanizmus	Garanciák/Jogvédelem	Kritikák/Problémák
USA – Migrant Protection Protocols (Remain in Mexico)	Menedékkérők kérelmük elbírálásáig Mexikóban kötelesek maradni	Mexikó biztonságosnak nyilvánítva, de valós védelem hiánya	Súlyos emberi jogi aggályok, erőszaknak kitett menedékkérők
Kanada–USA Safe Third Country Agreement (2004-)	Menedékkérőknek abban az országban kell kérelmezniük, ahol először beléptek	Formális kivételek (például családtagok), jogi garanciák megléte	Jogvédők szerint csökkenti a hozzáférést, de legitím jogi keretben működik

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Következtetések

A magyar politikai kommunikáció kettős narratívája meghatározta a vizsgált időszak percepcióit. Míg az olasz–albán és a kanadai–amerikai modellek bizonyos jogi garanciákat tartalmaznak, illetve uniós vagy bilaterális keretben működnek, addig a magyar szabályozás kevésbé biztosít hozzáférést a nemzetközi védelemhez. Ennek következtében a magyar gyakorlat élesebb kritikákat kapott nemzetközi fórumokon, különösen az Európai Unió Bíróságától.

A 2020–2025 közötti időszak tapasztalatai alapján Magyarország számára a fegyveres konfliktusok migrációs hatásai három fő tanulsággal szolgálhatnak:

- rugalmasság szükségessége: a jogi keretek jelenleg túl merevek, a „nagy-követségi eljárás” gyakorlatilag ellehetetleníti a menedékjoghoz való hozzáférést;
- civil és állami együttműködés erősítése: az ukrán menekültválság megmutatta, hogy a civil szféra kulcsszerepet játszik a válságkezelésben;
- narratívaváltás indokoltsága: a hosszú távú társadalmi stabilitás érdekében egységesebb, kevésbé stigmatizáló kommunikáció igénye merülhet fel.

Összegzés (2020–2025)

A vizsgálat célja a 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusainak migrációs következményeit, valamint ezek globális, európai és magyarországi összefüggéseit elemezni. A feldolgozás során nemzetközi kutatási adatbázisokra, valamint lektorált akadémiai tanulmányokra és szakpolitikai jelentésekre támaszkodott a szerző. Az alkalmazott módszertan kombinálta a statisztikai adatfeldolgozást, a szakirodalmi elemzést és az összehasonlító perspektívát. Ennek révén lehetővé vált a háborús események közvetlen és közvetett hatásainak feltárása, valamint a magyarországi sajátosságok értékelése európai kontextusban.

Globális szinten a fegyveres konfliktusok a kényszerű migráció elsődleges forrásai maradtak. Az UNHCR adatai szerint 2024 végére a kényszerűen elmenekült személyek száma meghaladta a 114 millió főt, ami minden korábbi értéket felülmúlt. A konfliktusok eltérő dinamikával hatottak: a szíriai és afganisztáni válság tartós és tömeges menekülthullámokat generált, míg a szudáni és hegyi-karabahi események gyors, régióspecifikus, de intenzív kitelepítéseket idéztek elő. A globális migrációs térkép ennek megfelelően folyamatosan átrendeződött, különösen a mediterrán és balkáni tranzitútvonalakon.

Az Európai Unió szintjén az ukrajnai menekülthullám és a TPD aktiválása példátlan kihívást jelentett az EU számára. Más konfliktusok esetében azonban az uniós válasz inkább a külső határvédelem erősítésére, az externalizációs gyakorlatok (például olasz–albán megállapodás) bevezetésére és a menedékkérelmek gyorsított eljárásaira irányult. Az Eurostat adatai alapján 2023–2024 között az EU-ban a legnagyobb menedékkérő csoportokat az ukrán, szíriai és afgán állampolgárok alkották. A belarusz válság a migráció geopolitikai eszközként való alkalmazását példázta.

Összehasonlító perspektívában Magyarország helyzete kettős. A V4-ek közül Lengyelország és Csehország nagyobb mértékben vállalt szerepet az ukrajnai menekültek tartós befogadásában, míg Magyarország tranzitországgként funkcionált, ahol a menedékkérelmek száma jóval alacsonyabb maradt. A nyugat-balkáni EU-peremállamokkal összevetve hazánk jogi szabályozása szigorúbb, sajátos szabályozási utat képvisel: a humanitárius segítségnyújtás bizonyos csoportok esetében párosult a menekültügyi hozzáférés szisztematikussá szűkítésével.

Magyarország intézményi szintjén az orosz–ukrán háború hozta a legnagyobb közvetlen terhelést. A Belügyminisztérium és az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság kapacitásait jelentősen igénybe vette a menekültek regisztrációja és a TPD-rendszer működtetése. Ezzel párhuzamosan a civil szervezetek és nemzetközi partnerek, köztük a *Hungary Helps Program* kulcsszerepet játszottak a humanitárius ellátás biztosításában.

Társadalmi szinten a magyar politikai kommunikáció kettős narratívája meghatározta a percepciókat. Az ukrán menekültek befogadása széles körű társadalmi és politikai támogatottságot élvezett, miközben a közel-keleti és afrikai kérelmezők stigmatizálása fennmaradt. Ez a különbség egyaránt alakította a közbeszédet és a migrációs politika legitimitását. A menekülthullámok így nemcsak intézményi, hanem társadalmi szinten is új feszültségeket teremtettek, amelyek hosszú távon meghatározhatják a magyar migrációs politika irányait.

Összegzésként elmondható, hogy a 2020–2025 közötti időszak háborús eseményei világosan megmutatták, hogy Magyarország migrációs helyzete egyszerre épült a közvetlen humanitárius kihívások és a közvetett európai politikai folyamatok kezelésére.

A vizsgált konfliktusok közül Magyarországra egyértelműen az orosz–ukrán háború gyakorolta a legnagyobb hatást, amely példátlan volumenű menekültmozgásokat és sürgős szakpolitikai reakciókat váltott ki. A globális trendek erősödése, az EU szolidaritási mechanizmusainak fejlődése és a hazai jogi szabályozás szigorítása együttesen alakították ki azt a kettős struktúrát, amely meghatározta Magyarország válaszait a háborús migrációs kihívásokra.

További kutatási célok

A 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusainak migrációs következményeit bemutató elemzés alapot nyújt a jelenlegi helyzet értelmezéséhez, ugyanakkor a téma összetettsége és folyamatos változása miatt indokolt további kutatások irányainak kijelölése. Az alábbiakban kerülhetnek megfogalmazásra a legfontosabb kutatási célok.

- **Adatvezérelt előrejelzés és mesterséges intelligencia alkalmazása**
Kvantitatív modellezés a fegyveres konfliktusok migrációs nyomására vonatkozóan, különösen annak vizsgálata, hogy mely térségekben valószínűsíthetők újabb menekülthullámok és ezek miként érinthetik Magyarországot és az Európai Uniót.
- **EU-szintű mechanizmusok értékelése**
A 2022-ben aktivált ideiglenes védelemről szóló irányelv (TPD) hosszú távú működésének vizsgálata, valamint a készülő új migrációs és menekültügyi paktum várható hatásainak elemzése Magyarország és a régió számára.
- **Hosszú távú integráció vizsgálata**
Az ukrainai menekültek Magyarországon maradó csoportjainak társadalmi, munkaerő-piaci és oktatási integrációja, valamint ezek összevetése a korábbi migráns közösségek tapasztalataival.
- **Intézményi alkalmazkodás**
Az állami (Belügyminisztérium, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság) és civil (NGO-k, Hungary Helps Program) szereplők kapacitásainak, forrásfelhasználásának és működési modelljének elemzése annak érdekében, hogy feltárható legyen, mennyiben sikerült fenntartható válaszokat adni a válságokra.
- **Jogpolitikai következmények vizsgálata**
A nagykövetségi eljárás hosszú távú hatásainak elemzése a magyar menekültügyi statisztikák alakulására, valamint annak összehasonlítása más EU-tagállamok externalizációs gyakorlatával.

- **Kettős narratíva és társadalmi percepció**
Empirikus kutatás annak feltárására, hogyan érzékeli a magyar társadalom az ukrán menekülteket, illetve a közel-keleti és afrikai kérelmezőket; a médiadiskurzus és a közvélemény-kutatások összevetése.
- **Regionális összehasonlítás**
Magyarország pozíciójának feltárása a Visegrádi Négyek és a nyugat-balkáni államok között, különös tekintettel a válságokra adott politikai és intézményi válaszok eltéréseire és hasonlóságaira.

Ezen kutatások nemcsak tudományos és migráció rendészeti szempontból, hanem a hazai társadalom jövője szempontjából is kulcsfontosságúaknak tekinthetők.

Kitekintés és tanulságok 2025-re

2025-ben az Európai Unió a migrációs és menekültügyi paktum végrehajtására készül, amelynek célja az eljárások egységesítése és a tagállamok közötti koordináció erősítése. Az elmúlt évek tapasztalatai rámutattak arra, hogy a menekültügy és az államhatár védelme egyre inkább összekapcsolódó kérdéssé vált.

A kutatás hozzáadott értéke abban állhat, hogy a fegyveres konfliktusok migrációs hatásait összehasonlító perspektívában mutatta be, különös figyelemmel a közép-európai régió sajátosságaira. A narratívák vizsgálata lehetővé tette annak feltárását, hogyan alakítják a politikai és társadalmi keretezések a menekültekkel kapcsolatos percepciókat. Ez a megközelítés a migrációkutatásban is új szempontokat kínál.

A jövő szempontjából kulcsfontosságú, hogy a menekültügyi szakpolitikák reagálni tudjanak a fegyveres konfliktusok változó dinamikájára, valamint hogy a nemzetközi és regionális szintű együttműködések fenntartsák a humanitárius elvek érvényesülését. Az elemzések rávilágítottak: a rugalmas és előrelátó megoldások segíthetik a jövőbeni válságok hatékony kezelését.

Felhasznált irodalom

- American Psychological Association (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7. kiadás.). APA.
- Arendt, H. (2007). We Refugees. In Robinson, M. (Eds.), *Altogether Elsewhere: Writers on Exile*. Beacon Press. <https://doi.org/10.4324/9781315092478-1>
- Balogh Á. (2022). Az orosz–ukrán háború nemzetközi jogi megítélése és európai következményei. *Külgügyi Szemle*, 21(2), 77–96.
- Bauman, Z. (2016). *Strangers at Our Door*. Polity Press.
- Betts, A. (2019). *The Global Refugee Regime in Crisis*. Polity.
- Betts, A. & Collier, P. (2018). *Refuge: Rethinking refugee policy in a changing world*. Oxford University Press.
- Blutman, L. (2025). A nemzeti menekültpolitika nemzetközi és uniós jogi korlátai – a migrációs válság tíz éve után. *Közjogi Szemle*, 25(3), 1–21. <https://doi.org/10.59851/KJSZ.2025.3.02>
- Broerse, I. A. (2024). *The Italy-Albania Agreement: Externalising asylum procedures in violation of human rights* (ACMRL Migration Law Series No. 26). Amsterdam Centre for Migration and Refugee Law. <https://doi.org/10.71881/51abe5cb-92a2-4de9-8395-9323bdc7f75c>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5. kiadás). Oxford University Press.
- Buzan, B., Wæver, O. & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner. <https://doi.org/10.1515/9781685853808>
- Clapham, A. (2022). *Ukraine and the Crime of Aggression*. Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights Briefing Paper. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4045169>
- Clausewitz, C. von (1976). *On War*. In Howard, M. & Paret, P. (Eds.), Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400837403>
- Cornell, S. (2023). *The Nagorno-Karabakh Conflict and Regional Security*. ISDP.
- De Waal, A. (2023). Sudan's Civil War and Humanitarian Catastrophe. *African Affairs*, 122(487), 1–15. <https://doi.org/10.1093/afraf/adad021>
- Friedery R. & Molnár T. (2024). Az Európai Unió, valamint Magyarország migrációs és menekültügyi politikája a szabályozás tükrében: leltár az uniós csatlakozás óta eltelt húsz évről. *Állam- és Jogtudomány*, 65(2), 120–146. <https://doi.org/10.51783/ajt.2024.2.06>
- Geddes, A., & Scholten, P. (2016). *The politics of migration and immigration in Europe* (2. kiadás.). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781473982703>
- Glied, V. (2020). *Az európai migráció két arca*. Ad Librum.
- Gödri I. (2020). Migráció és társadalmi integráció Magyarországon. In Váradi K. (Szerk.). *Demográfiai kihívások* (pp. 13–32.). KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Hautzinger Z. (2016). *Szemelvények a migráció szabályozásáról*. AndAnn Kft.
- Hautzinger Z. (2024) Preambulum az idegenjogi szakigazgatás rendszerében. *Belügyi Szemle*, 72(7), 1180-1181. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2024.v72.i7.pp1167-1185>
- Huysmans, J. (2006). *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203008690>

- Ineli-Ciger, M. (2022). The activation of the Temporary Protection Directive for Ukraine: A historical turning point in EU asylum law. *Refugee Survey Quarterly*, 41(2), 1–17.
- Jansen, T. (2022). Migration as Weapon: Instrumentalisation of Refugees in Hybrid Conflicts. *Journal of Borderlands Studies*, 37(1), 55–72.
- Kemény J. (2023). Afganisztán a változó nemzetközi rendszerben. *Nemzet és Biztonság*, 23(3), 27–64. <https://doi.org/10.32576/nb.2023.3.3>
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47–57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- Park, R. E. (1928). Human Migration and the Marginal Man. *American Journal of Sociology*, 33, 887–889. <https://doi.org/10.1086/214592>
- Petruska F. (2022). A tálib hatalomátvétel lehetséges közvetett hatása a védelem és biztonsági szabályozásra Magyarországon [The possible indirect impacts of the Taliban takeover on defense and security regulation in Hungary]. *Védelmi – Biztonsági Szabályozások Monitor*, 43, 115–134.
- Provera, M. (2015). *The Criminalisation of Irregular Migration in the European Union*. (CEPS paper in Liberty and Security in Europe No. 80). Centre for European Policy Studies.
- Schmeidl, S. (2022). Afghanistan's Displacement Crisis: A Historical Perspective. *Journal of Refugee Studies*, 35(1), 40–62. <https://doi.org/10.1093/jrs/feaa132>
- SIPRI (2023). *SIPRI Yearbook 2023: Armaments, Disarmament and International Security*. Stockholm International Peace Research Institute. <https://doi.org/10.1093/sipri/9780198890720.002.0008>
- Skeldon, R. (2017). *Migration and Development: A Global Perspective* (2. kiadás). Routledge.
- Surányi R. & Bognár É. (2025). (Un)Deserving Refugees: The Migration Discourse in Hungary, 2015 and 2022. *Central and Eastern European Migration Review*. <https://doi.org/10.54667/ceemr.2025.23>
- Szabó A. (2019). A menekültek integrációjának ellehetetlenítése Magyarországon 2015–2018 között. *Állam- és jogtudomány*, 60(4), 88–104. <https://jog.tk.hu/uploads/files/2019-04-beliv-web-jav.pdf>
- Triandafyllidou, A. & Mantanika, R. (2023). Temporary Protection in the EU: The Ukrainian Case. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(13), 3051–3068.
- Zán K. (2025). Az összefogás ereje: Hogyan segítették a magyarországi segélyszervezetek az ukrán menekülteket? *Magyar Rendészet*, 25(1), 67–79. <https://doi.org/10.32577/MR.2025.1.4>

Alkalmazott jogszabályok

2007. évi LXXX. törvény a menedéjkjogról

2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készületségről

292/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a menedéjkogi kérelem benyújtására irányuló szándéknyilatkozattal kapcsolatban nagykövetségek kijelöléséről

Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection

Council of the EU. (2001). *Council Directive 2001/55/EC on minimum standards for giving temporary protection*. Official Journal of the European Communities, L212/12, pp. 4–9.

Európai Emberi Jogi Egyezmény (1950). https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_Instrument_HUN

Genfi Menekültügyi Egyezmény (1951/1967). p. 15. https://www.unhcr.org/hu/wp-content/uploads/sites/21/2016/12/TEXT_1951_convention_HUN.pdf

A cikkben szereplő online hivatkozások

URL1: *AAA v SSHD - The Supreme Court*. <https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2023-0093>

URL2: *Country Report: Hungary - 2024 Update*. <https://asylumineurope.org/reports/country/hungary/>

URL3: *Migrant Protection Protocols*. <https://www.americanimmigrationcouncil.org/fact-sheet/migrant-protection-protocols>

URL4: *Americas: The perils of the Migrant Protection Protocols (,Remain in Mexico')*. <https://www.amnesty.org/en/documents/amr51/9101/2018/en>

URL5: *CURIA - Documents - Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 22 June 2023. European Commission v Hungary. Case C-823/21*. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-823/21>

URL6: *Border Security, Asylum and Immigration Bill 2025: impact assessment (accessible version)*. <https://www.gov.uk/government/publications/border-security-asylum-and-immigration-bill-2025-impact-assessment/border-security-asylum-and-immigration-bill-2025-impact-assessment-accessible>

URL7: *EU asylum requests drop amid record global displacement*. <https://etias.com/articles/eu-asylum-requests-drop-amid-record-global-displacement>

URL8: *Asylum and return: Commission proposes temporary legal and practical measures to address the emergency at the EU's external border with Belarus*. https://enlargement.ec.europa.eu/news/asylum-and-return-commission-proposes-temporary-legal-and-practical-measures-address-emergency-2021-12-01_en?utm_source=chatgpt.com

URL9: *Database - Migration and asylum – Eurostat*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/asylum/database>

URL10: *Asylum applications - annual statistics - Statistics Explained*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_applications_-_annual_statistics

URL11: *Temporary protection for persons fleeing Ukraine - monthly statistics - Statistics Explained*. <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>

URL12: *Immigration and Refugee Protection Act (S.C. 2001, c. 27)*. <https://laws.justice.gc.ca/eng/acts/i-2.5/fulltext.html>

URL13: *Hungary Helps Christian Armenians in Nagorno-Karabakh*. https://www.hungarianconservative.com/articles/culture_society/hungary-helps-christian-armenians-in-nagorno-karabakh

URL14: *Hybrid CoE Paper 17: Instrumentalized migration and Belarus*. https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2023/04/20230425-Hybrid-CoE-Paper-17-Instrumentalized-migration-and-Belarus-WEB.pdf?utm_source=chatgpt.com

- URL15: *Instrumentalisation in the field of migration and asylum*. https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI%282022%29739204?utm
- URL16: *International armed conflict in Ukraine: ICRC Legal Position Paper*. <https://www.icrc.org>
- URL17: *Glossary on Migration*. <https://publications.iom.int/books/iom-glossary-migration>
- URL18: *First-time asylum applications in EU fall 13% in 2024, Eurostat says*. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/europe/first-time-asylum-applications-eu-fall-13-2024-eurostat-says-2025-03-20/>
- URL19: *Canada-US Safe Third Country Agreement*. <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/mandate/policies-operational-instructions-agreements/agreements/safe-third-country-agreement.html>
- URL20: *Safety of Rwanda (Asylum and Immigration) Act 2024*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2024/8>
- URL21: *Hungary provides 100,000 USD aid to Nagorno-Karabakh Armenians, says Ambassador Anna Sikó*. <https://armenpress.am/en/article/1121341>
- URL22: *The Poland-Belarus border crisis is a trap – and the EU has walked right into it*. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/nov/16/poland-belarus-border-crisis-eu-refugees>
- URL23: *The Perils of the Migrant Protection Protocols Remain in Mexico*. https://www.americanimmigrationcouncil.org/blog/perils-migrant-protection-protocols-remain-in-mexico/?utm_source=chatgpt.com
- URL24: *Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status*. <https://www.unhcr.org/publications/legal/5ddfcdc47/handbook-guidelines-procedures-criteria-determining-refugee-status.html>
- URL25: *Global Trends: Forced Displacement in 2022*. <https://www.unhcr.org/globaltrends>
- URL26: *Armenia: Refugee Response Plan – Nagorno-Karabakh*. <https://reporting.unhcr.org/armenia-situation>
- URL27: *Global Trends 2024: Forced Displacement*. <https://www.unhcr.org>
- URL28: *Global Trends Report 2024*. <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-06/global-trends-report-2024.pdf>
- URL29: *Aggression against Ukraine : resolution / adopted by the General Assembly*. <https://digitallibrary.un.org/record/3959039>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Éberhardt G. (2026). A fegyveres konfliktusok migrációs hatásai 2020–2025 között. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1577–1603. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1577-1603>

Nyilatkozatok

A tanulmány az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF) és az OIF Tudományos Tanácsa (OIF TT) 2025. évi közös pályázata alapján készült pályamunka szerkesztett változata. A mű Különdíjban részesült. A pályázati szöveg lezárásának időpontja: 2025. 09. 10.

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Éberhardt Gábor, aki az eberhardt.gabor@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.